

Osasuna Politika Guztietan

BATZORDE TEKNIKOA

Txosten
sektoriala **2020**

Ingurumena

2022ko otsailaren 7an

Euskadi, auzolana

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

OSASUN SAILA

DEPARTAMENTO DE SALUD

Eusko Jaurlaritzaren ingurumen-politikak karbono-isuri gutxiko, ekonomia berde eta zirkularreko eta herritarren ongizatearen oinarriak ezarriko dituzten ekosistema erresilienteak lortzeko konpromisoa hartu du.

Ingurumena zaintzeaz gain, Osasun Politika Guztietan Estrategiarekin (OPG) bat etorritz, herritarren ongizatean jarri du arreta.

41. KONPROMISOA. KARBONO GUTXIKO EKONOMIA LEHIAKORRA BULTZATU

1. EKIMENA. KLIMA ALDAKETAREN KLIMA ESTRATEGIA 2050 EZARRI

Klima-aldaketak eragina du osasunaren gizarte- eta ingurumen-determinatzaileetan, hala nola, aire garbian, edateko urean, nahiko elikagai izatean eta etxebizitza seguru batean.

Eusko Jaurlaritzak Euskadiko klima-aldaketaren estrategia, "Klima 2050" izenekoa, onartu zuen 2015ean, eta 2016an, berriz, Energia Estrategia 2030, isuriak murrizteari eta energia-trantsizioari buruzko nazioarteko politikak arautzen dituen erantzukizun partekatuaren printzipioa bere eginez.

"Klima 2050" Estrategiak berotegi-efektuko gasen isuriak %40 murrizteko helburua ezartzen du 2030erako, 2005arekin alderatuta, eta %80 2050erako. Halaber, 2050erako energia berriztagarriaren kontsumoa %40koa izatea espero du, azken kontsumoaren gainean. Egokitzapenari dagokionez, euskal lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia bermatzea da ezarritako helburua.

2019ko uztailaren 30ean, "Larrialdi Klimatikoaren Adierazpena" aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak, oro har, gai hori herrialdearen helburu nagusi gisa kokatzeko. "Think global, Act local" premisatik abiatuta, lehenbizi global horri irtenbidea

emateko tokiko irtenbideak eta erantzunak bilatzeko konpromisoa hartzen du, erronka horren buru izateko eta ekonomia lehiakorrago eta klimaren aldetik neutroago baterantz eraldatzeko palanka bihurtzeko uste osoa berretsiz. Eusko Jaurlaritzak konpromiso irmoa hartu du politika publiko guztien diseinuan eta aplikazioan klima-aldaketaren eraginaren ikuspegia kontuan har dadin. Helburu berri eta anbiziotsuago bat ezarri da: “2050erako erresilientea eta karbonoan neutroan den ekonomian aurrera egitea”.

Euskadiko berotegi-efektuko gasen (BEG) azken inbentario ofizialak, 2019koak, adierazten duenez, isurketak %27 murriztu dira 2005. urtearekin alderatuta, eta %11, berriz, 1990. urtearekin alderatuta; beraz, egiaztatu da berotegi-efektuko gasen isurketak 2050erako Euskadiko Klima Estrategian ezarritako helburuak lortzeko ezarritako bidetik behera doazela. BEG isurketak, CO₂-baliokide gisa neurtuta, %2 murriztu dira 2019an, 2018. urtearekin alderatuta, eta balio absolutuetan 18,6 milioi tonatan kokatu dira. Ia sektore guztietako isurketen beherakada orokorrak baldintzatu ditu azken urteko isurketak, nekazaritza-sektorean igoera txiki bat izan bada ere. Lurraren Erabilerak, Lurraren Erabilera Aldaketa eta Basogintza sektorean 1,7 milioi tona xurgatu dira.

• **EUSKADIKO KLIMA-AGERTOKIEN BISOREA**

Euskadin, Klima Aldaketaren Klima 2050 Estrategiak, berotegi-efektuko gasen emisioen beharrezko murrizketan ez ezik, klima-aldaketara egokitzean ere jartzen du arreta, eta haren helburuetako bat da euskal lurraldeak klima-aldaketarekiko erresilientzia bermatzea. Ihobek, Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailari atxikita dagoen sozietate publikoak, Euskadiko klima-agertokien bisorea argitaratu du 2020an. Tresna birtual horri esker, euskal administrazio publikoek eta erakunde pribatuek klima-aldaketara egokitzeko ekintzak diseinatu ahal izango dituzte.

Klima-agertokiak lantzeak aukera ematen du uholdeak, lehorteak, bero-boladak, eta abar bezalako fenomenoek etorkizuneko portaera ezagutzeko, bai eta horiek osasunean, azpiegituretan, natura-ingurunean, ekonomian eta abarretan duten eragina ere. Aplikazioak klima gaur egun nolakoa den erakusten du, baina baita etorkizunean klima-aldaketaren agertokietan nolakoa izango den ere, hainbat alditan: 2011-2040; 2041-2070; 2071-2100. Gainera, tenperaturarekin eta prezipitazioarekin lotutako aldagaiak kontsulta daitezke, hala nola tenperatura maximoak, minimoak, batez bestekoak, bero-boladak eta gau tropikalak, batez besteko prezipitazioak, prezipitazio biziak eta egun lehorrak.

• LIFE URBAN KLIMA

Europar Batasunak onetsi egin du Urban Klima 2050 proiektua, klima-aldaketa arintzeko eta/edo klima aldaketara egokitzeko proiektu integratuen eremuaren barruan, Euskadiko Klima Aldaketaren Estrategia (Klima 2050) hiri-eremuan hedatzeko. Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Saila da proiektu honen buru, Ihobe Ingurumen Jarduketarako Sozietate Publikoaren bidez.

Proiektu integratuek (IP dira ingelesezko siglak) lurralde-mailako klima-planak edo estrategiak gauzaten dituzte. Urban Klima 2050 proiektu integratuak neurri estrategikoak jasotzen ditu, prozesua katalizatze eta konpromiso eta finantzaketa osagarriak mobilizatze, behar den garaian Klima 2050 Estrategia erabat gauzatzeko. Proiektuaren partzuergoa Euskal Herri osoko hogeita bat erakunde eta entitatek osatzen dute.

Parte-hartzaileen artean hiru foru aldundiak, EAeko 7 udal, 3 hiriburuetakoa, eta 4 udalerrri daude, maila anitzeko gobernantza-sare bat ezarri da, eta agerian geratu da eskala txikiko proiektuek klima-aldaketara egokitzeko politiken hedapenean duten garrantzia.

Osasunari dagokionez, ekintza hauek azpimarratu behar dira:

C.3.1.EKINTZA: KLIMA ALDAKETA OSASUN POLITIKETAN SARTZEA

Ekintza hau inplementatuta, Urban Klima 2050ke ezagutza sakona bereganatuko du, bektoreek, hau da, tigre eltxoa bezalako gaixotasunen transmisioek, eragindako gaixotasunei buruzko inpaktuei dagokienez. Ezagutza horrek egungo prebentzio-planetan klima-aldaketari buruzko etorkizuneko arriskuak sartzeari ahalbidetuko duten tresnak eta adierazleak edukitzeko balioko du. Gainera, hiri-plangintzako ekimenez biztanleen osasunean eta bizi-kalitatean izan ditzaketen ondorioak identifikatuko dira.

Arduraduna eta parte-hartzaileak: BC3 / Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila eta Neiker.

Gutxi gorabeherako kostua: 628.312 €

Ekintzaren iraupena: 2019-2025

C.4.3. EKINTZA: MUGIKORTASUN IRAUNKORRA ETA OSASUNGARRIA

Ekintza honen helburua mugikortasun iraunkorragoa sustatzea da. Bestek beste, bizikleta elektrikoaren sare publiko bat sortuko da Gasteizko hiri-inguruan, bai eta oinezkoentzako eta bizikletentzako bideen sistema bat ere Ibarrangeluko udal-eremuan, Urdaibaiko Biosfera Erreserban.

Arduraduna eta parte-hartzaileak: Eusko Jaurlaritzza-Urdaibai / Arabako Foru Aldundia.

Gutxi gorabeherako kostua: 968.391 €

Ekintzaren iraupena: 2019-2025

42. KONPROMISOA. EKONOMIA ZIRKULARRA BULTZATU

Euskadik urteak daramatza ekonomia zirkularren arloan lanean. 2000. urteaz geroztik, EAEko ekonomia %26 hazi da; materialen kontsumoa, berriz, %25 murriztu da, eta zaborteagian amaitzen duen hiri-hondakinen bolumena, %56. Gure ekonomia materialen kontsumotik eta hondakinen sorreratik banantzen ari da, ekonomia zirkularreko neurriak bultzatuz.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak argi ikusten du 2017az geroztik bioekonomiari lotutako jarduera-eremu bat areagotu behar dela, Euskadiko enpresentzat eta ekonomiarentzat interesgarriak diren aukerak zabaltzeko. Horretarako, urteetan zehar indartu den ibilbideari ekin zaio, ondoren aipatzen diren hainbat mugarri estrategikorekin. Bioekonomiaren inguruko Euskadiko lehen ekintzak 2017an eta 2018an egin ziren, arlo horretan erreferentziazko eredu ziren Europako herrialdeetara, hala nola Alemaniara eta Finlandiara egindako bisitekin. Hona hemen horren emaitza: aurrera egin ahal izateko eredu eta ezagutza bat lortzeaz gain, lankidetzaren sare bat sortu da nazioarteko lehen mailako adituekin, eta aditu horiek aktiboki lagundu diote Euskadiri bioekonomian aurrera egiteko hurrengo urratsetan.

Gaur egun, izapidetze-bidean da Euskadiko 2024rako Ekonomia Zirkularren eta Bioekonomiaren Plana. Plan horren xedea da baliabideen erabileran ekonomia efizienteago baterako trantsizioa bultzatzea, ekoizpen- eta kontsumo-eredu berri batera bideratutako berrikuntzaren bidez, eta herritarrak, enpresak eta Administrazioa helburu komuna lortzeko modu eraginkorrean inplikaturako dituen lankidetzaren publiko-pribatuaren bidez.

1. EKIMENA. FORU ALDUNDIEKIN KOORDINATUTA, ZERGA-SISTEMA BERDEAREN TRESNAK PROPOSATU

Euskadiko foru aldundiek Sozietate Zergaren kuotaren gainean ezarritako ingurumen-arloko kenkari fiskalak %15ekoa dira ingurumenaren hobekuntzari lotutako enpresa-proiektuetarako, eta %30ekoa, Teknologia Garbien Euskal Zerrendan jasotako ekipoetan egindako inbertsioetarako. Teknologia Garbien

Euskal Zerrendak 92 teknologia zehazten ditu euskal industriarako, baliabideen eraginkortasunean eta ingurumenerako hobekuntzan oinarrituta.

 Teknologia garbien euskal zerrenda

2. EKIMENA. HONDAKINAK BERRERABILTZEA, BIRZIKLATZEA ETA BALORIZATZEA SUSTATUKO DUTEN TRESNA EKONOMIKOAK BULTZATU

• 2020. EKONOMIA ZIRKULARRA - TOKI-ERAKUNDEEI ZUZENDUTAKO LAGUNTZAK

Diru-laguntza programak udalentzat, mankomunitateentzat, beste toki-erakunde batzuentzat, toki-erakunde autonomoentzat, tokiko garapen agentzientzat eta tokiko merkataritza-sozietateentzat, hondakinen sorrera prebenitzeko, eta batik bat, jakiak alferrik ez galtzeko eta bio-hondakinak ez eragiteko ekintzak, hala nola:

- 1) Elikagaien alferrikako ez galtzea sustatzeko eta hori prebenitzeko mekanismoak ezartzea.
- 2) Sortzaile handien (dendak, ikastetxeak, bestelako gizarte-ekipamenduak...) materia organikoa gaika biltzeko sistemak, horien tratamendu biologikorako.
- 3) Hondakinak sortzeagatik ordaintzeko sistemak, gaika biltzen ez diren hondakinak ez sortzera eta gaikako bilketa sustatzera bideratutakoak.
- 4) Gaika biltzen ez diren hondakinak ez ekoizteko lagungarriak diren sistemak ezartzea, errefusaren bilketan erabiltzailea identifikatuta, eta era konbinatuan biohondakinen atalean.
- 5) Konponketa edo auto-konponketa sustatzen duten herritarrei zuzendutako negozioak edo sistemak.

Aurrekontuko zuzkidura: 250.0000 euro.

 2019. Economia zirkularra - Toki-erakundeei zuzendutako laguntzak

• ENPRESEI LAGUNTZAK INGURUMENEAN INBERTSIOAK EGITEKO 2019

Ingurumena hobetzen lagunduko duten ekipo eta instalazioetan inbertitzeko laguntzen programa.

Enpresei laguntzak ingurumenean inbertsioak egiteko 2020. Prozedura sinplifikatua

 Enpresei laguntzak ingurumenean inbertsioak egiteko 2020. Prozedura arrunta

3. EKIMENA. HONDAKINAK PREBENITZEKO ETA KUDEATZEKO PLANA 2020 GARATU

Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailak 2021eko martxoan aurreratu ditu Euskal Autonomia Erkidegoko Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko 2030erako Planaren zirriborroaren gako nagusiak, Euskadik hurrengo hamarkadan jarraitu beharreko estrategia zehaztuko duena. Hauek dira Eusko Jaurlaritzak 2030erako aurreikusitako helburuak: hondakin guztien sorrera-tasa %30 murriztea; hiri-hondakinen gaikako bilketa %85eraino handitzea; hondakin ez-arriskutsuen %85 berrerabiltzea bigarren mailako material bihurtuz, eta zabortegetako deuseztapena %15 baino gutxiagora murriztea.

Euskal Autonomia Erkidegoko Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko 2030erako Planaren zirriborro-proposamena aurkeztuta, plana izapidetzeari ekin zaio, bai eta datozen hilabeteetan beste administrazio publiko batzuekin, sektoreko eragile nagusiekin eta EAEko herritarrekin egingo den aurkezpen, kontraste eta parte-hartze publikoko prozesuari ere.

Estimazioen arabera, Euskal Autonomia Erkidegoko Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko 2030 Plana hurrengo hamar urteetan gauzatzeak 97 milioi euroko inbertsioa ekarriko du materialen zirkulartasuna lortzera bideratutako ekintza ugartan, hau da, produktu berriak fabrikatzeko erabili ahal izateko, klima-aldaketa arintzeko, hondakinen kudeaketaren gardentasuna eta trazabilitatea lortzeko ekintzetan. Hondakinen Plan berri hau Euskadiko 2030erako Ekonomia Zirkularraren Estrategian eta Europako Itun Berdearen printzipioetan kokatzen da, eta Euskadiko ekonomia zirkularra errealitate bihurtzeko diseinatu da. Planean proposatzen diren ekintzak abian jartzeak Euskadin hondakinen sorrera nabarmen murriztea, hondakinetatik baliozko materialak ateratzeko teknologiak sustatzea eta bigarren mailako produktu horietarako merkatua sortzea bultzatuko du.

2030erako hondakinak prebenitzeko eta kudeatzeko plana

• KONPOSTATZE KOMUNITARIOA

2030 Planaren alderdi garrantzitsuenetako bat biohondakinen konpostatzea da. Honako hauek dira biohondakinak: lorategietako eta parkeetako hondakin biodegradagarriak; elikagai- eta sukaldaritza-hondakinak, etxeetatik, jatetxeetatik eta jatetxe-zerbitzu kolektiboetatik eta txikizkako salmentako establezimenduetatik datozenak; eta elikagaiak prozesatzeko instalazioetatik datozen hondakin konparagarriak.

2019ko apirilean, **apirilaren 9ko 63/2019 Dekretua onartu zen, EAEko komunitateko konpostatze-instalazio eta jardueren araubide juridikoa eta baldintza teknikoak ezartzen dituen**, ingurumena eta pertsonen osasuna babesteko xedearekin.

Ondoren, **Euskadin komunitate konpostatzea egiteko gida praktikoa** argitaratu zen, erreferentziako elementua, teknikariak, enpresak, erabiltzaileak, administrazio publikoak eta beste eragile interesgarri batzuk komunitateko konpostatze-guneen praktikan eta maneian orientatzeko.

 Biohondakinak

• **BASQUE ECODESIGN CENTER**

2021eko ekainaren 9an, Basque Ecodesign Center-en 2025erako hirugarren aldia abian jartzeko akordioa sinatu zen. Guztira, 14 euskal enpresa sartu dira akordio berri horretan, aurrekoan baino %45 gehiago. Hauek dira enpresa horiek: ArcelorMittal Sestao, Batz Group, CAF, CIE Automotive, EDP España, Eroski, Grupo Campezo, Iberdrola, Kutxabank, Ormazabal Velatia, Orona S. Coop., Siemens-Gamesa Renewable Energy, Vicinay Sestao, Viuda de Sainz, Ihobe, Spri eta Eusko Jaurlaritza bera. Enpresa horiek honako zifra hauek dituzte: 59 mila milioi euroko fakturazioa urtean, 148 mila enplegu eta 103 mila enpresa hornitzaile baino gehiago mundu osoan, eta ordezkartza handia Euskadin.

Lankidetzaz-esparru horretan, Basque Ecodesign Center osatzen duten enpresek Eusko Jaurlaritzarekin batera lan egingo dute, ekonomia zirkularri buruzko ezagutza berritzailea sortzeko, EAEko gainerako enpresa-ehunari helarazi ahal izateko. Helburu horrekin, produktuen diseinuan eta enpresaren kudeaketan bizi-zikloaren kontzeptua txertatzeko proiektuak garatuko dituzte, eta horrek trakzio-prozesu bat sortuko du hornidura-katean. Horrez gain, lan-sistema zirkular berriak pilotatuko dira, ekoizpen- eta kontsumo-ereduan aldaketak sortzeko.

Akordio hori sinatzearekin batera, Basque Ecodesign Centerrek Ingurumen-aztarnaren tresna aplikatzeko lau gida metodologiko aurkeztu ditu, bai produktuei eta zerbitzuei dagokienez, bai antolamenduari dagokionez. Gida horiek egitea apustu garbia da ingurumen-aztarnaren kalkulua euskal enpresarearen eraldaketaren ardatzean kokatzeko.

 Basque Ecodesign Center

43. KONPROMISOA. INGURUMENARI, KLIMA ALDAKETARI ETA NATURA ZAINTEARI BURUZKO LEGEA

1. EKIMENA. INGURUMENARI, KLIMA ALDAKETARI ETA NATURA ZAINTEARI BURUZKO LEGE OROKOR BATEN PROIEKTUA ONARTU, ARLO HONETAN DAGOEN LEGEDIA INTEGRATU ETA EGUNERATUKO DUENA, ISURKETEN MURRIZKETA-HELBURUAK JARRIKO DITUENA ETA

KLIMA-ALDAKETAREN AURKAKO BORROKA BULTZATZEKO NEURRI ARAUTZAILEAK EZARRIKO DITUENA

• EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO INGURUMEN ADMINISTRAZIOARI BURUZKO LEGEAREN AURREPROIEKTUA

Ingurumen arloko lege berriak, Euskal Autonomia Erkidegoko Ingurumena Babesteko 3/1998 Legea ordezkaturako duenak, Autonomia Erkidego mailan ingurumen-politika berri baten oinarriak ezarri eta ingurumen-arloko erronka aldakorrei eta gizartearen eskaerei aurre egingo die.

Arauk pertsonak babestuko ditu ingurumen-presio eta -arriskuen aurrean, baliabideak eraginkortasunez kudeatuko ditu, klima-aldaketaren eragina mugatuko du, erantzunkidetasun publiko eta pribatua bultzatuko du ingurumenaren babesean, ingurumen-arloko Administrazioaren funtzionamendua arindu eta sinplifikatuko du, eta ingurumenean eragina duten jardueretan esku hartzeko teknikak arautuko ditu.

Aurreproiektua 2019ko uztailaren 23ko Gobernu Kontseiluan onartu zen.

2019ko irailaren 6an aurkeztu zen ekimena Eusko Legebiltzarrean.

Legebiltzarreko agerraldiak

• EUSKADIKO NATURA ONDAREA KONTSERBATZEKO LEGEAREN AURREPROIEKTUA

Natura Ondarea Kontserbatzeko lege berriak apirilaren 15eko 1/2014 Legegintzako Proiektuaren bitartez moldatutako ekainaren 30eko 16/1994 Legea ordezkaturako du, eta Autonomia Erkidego mailan babes, kontserbazio eta kudeaketa politika berriaren oinarriak ezarri eta arlo honetan dauden erronka aldakorrei eta gizartearen eskaerei aurre egingo die.

Arauk, funtsezko prozesu ekologikoen eta oinarrizko bizi-sistemen jarraitutasunari eutsiko die, aniztasun biologiko eta geologikoa kontserbatu eta lehengoratuko du, ekosistema naturalak kontserbazio-egoera egokian mantenduko ditu, basoko flora eta faunaren aniztasun genetikoaren eta populazioen kontserbazio-egoera egokian daudela bermatuko du, eta natura ondareko ondasun eta baliabideen erabilera iraunkorra ziurtatuko du, eta bereziki basoko espezieena eta ekosistemena.

Aurreproiektua 2019ko uztailaren 23ko Gobernu Kontseiluan onartu zen.

2019ko irailaren 6an aurkeztu zen ekimena Eusko Legebiltzarrean.

Legebiltzarreko agerraldiak

- **EUSKADIKO TRANTSIZIO ENERGETIKOAREN ETA KLIMA-ALDAKETAREN LEGE-AURREPROIEKTUA**

Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailak eskerrak eman ditu Trantsizio Energetikoaren eta Klima Aldaketaren Lege Aurreproiektua egin aurreko kontsulta publikoaren izapidean egindako ekarpenengatik.

- Euskadin beranduenez 2050erako lortzea klima-neutraltasuna, urte horretan berotegi-efektuko gasen emisio garbirik egon ez dadin; horretarako, bidezko trantsizio energetiko eta klimatiko prozesu bati ekin beharko zaio.
- EAEko lurraldeak klima-aldaketaren aurrean duen erresilientzia handitzea.
- Deskarbonizazio-prozesua bultzatzea euskal sektore sozioekonomiko guztietan, jarduera ekonomikoa, enpresa-lehiakortasuna, enpleguaren kalitatea eta gizartearen ongizatea handituz.
- Trantsizio energetikoaren prozesuaren aukerak baliatzea garapen teknologikoko eta enpresa-garapeneko gaitasunak bultzatzeko.
- Bidezko trantsizioa bermatzea berotegi-efektuko gasen emisio erresilienteen ekonomia neutrorantz.

 Trantsizio energetikoaren eta klima-aldaketaren lege-aurreproiektua

44. KONPROMISOA. ENPLEGU BERDEA

Enplegu berdeek enpresen eta sektore ekonomikoen ingurumen-inpaktua murrizten dute, maila iraunkorragoetara iritsi arte. Energiaren, lehengaien eta uraren kontsumoa murrizten, ekonomia deskarbonizatzen eta berotegi-efektuko gasen emisioak murrizten, hondakin eta kutsadura mota guztiak gutxitzen edo erabat saihesten, eta ekosistemak eta biodibertsitatea babesten eta leheneratzen laguntzen dute.

Gutxiago kutsatzen duen ingurumen garbiago batek osasuna hobetu dezake.

1. EKIMENA. EKINTZAIETZA SUSTATU, INDARTZEN ARI DEN SEKTORE EKONOMIKO HONETAN, ENPRESA ETA ENPLEGU BERRIAK SORTZEKO AUKERA-ITURRI BIHUR DADIN

- **BASQUE CIRCULAR HUB**

2021eko martxoan, Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen sailburuak eta Bilboko alkateak Basque Circular Hub aurkeztu zuten, Europako

hegoaldeko ekonomia zirkularreko zerbitzu aurreratuen lehen zentroa. IHOBE sozietate publikoak kudeatuko du zentro aditu berri hori, eta Eusko Jaurlaritzaren, Bilboko Udalaren, Deustuko Unibertsitatearen, Euskal Herriko Unibertsitatearen, Mondragon Unibertsitatearen, Tknika LHko Ikerketa Aplikaturako Zentroaren eta Novia Salcedo Fundazioaren arteko lankidetzaren emaitza da.

Horrelako ezaugarriak dituen zentro bakarra da Estatuan eta Europako hegoaldean, eta merkatu-prospektibako eta prestakuntza aurreratuko zerbitzuak ditu, bai eta joerak aztertzeko eta ekonomia zirkularren esparruan ezagutza aditua sortzeko zerbitzuak ere.

Besteak beste, espero da 2024rako 1500 enpresa zentro horren zerbitzuak erabiltzen aritzea; ehun bat irakaslek eta 1.200 profesionalek ekonomia zirkularrean espezializatutako prestakuntza jaso izatea, eta sektore-zaintzako 20 txosten egin izatea. Halaber, ekonomia zirkularri buruzko ibilbide-orri bat egiten eta herritarrek edo tokiko enpresa-sareak proposatutako erronkei irtenbide berritzaileak bilatzen lagunduko dio lhobek Bilboko hiriarri. Zentro berritzaile hori da Ekonomia Zirkularren 2030erako Estrategiaren helburuak betetzeko tresnetako bat, eta euskal industriaren lidergoa indartzea ahalbidetuko du, eredu iraunkor eta zirkularragoak lortzeko bidean. Gaurtik aurrera, Euskadiko enpresek zerbitzu-zorro zabala dute eskura, lehiakortasuna hobetzeko, prozesu zirkularrak beren ekoizpen-sistemetan txertatuz.

Basque Circular Hub ekimenak ekonomia berdeko ekintzaitza-ekimen berriei lagunduko die, gainera, eta prestakuntza aurreratua emango die arlo horretan espezializatu nahi duten irakasle, langile aktibo eta langabeei. Horretarako, Deustuko, Mondragon eta EHUko unibertsitateen, Tknika LHko Ikerketa Aplikaturako Zentroaren eta Novia Salcedo Fundazioaren laguntza izango du.

3. EKIMENA. IKERKETA ETA BERRIKUNTZA BULTZATU EKOBERRIKUNTZA-PROIEKTUEN, EKODISEINUAREN SUSTAPENAREN EDO UNIBERTSITATEAREKIKO LANKIDETZAREN BIDEZ

- **EKOBERRIKUNTZA. 2020**

10 langile baino gehiago dituzten euskal industria-enpresen %26rentzat produktibitatea handitzea da lehiakortasuna lortzeko helburu garrantzitsua. Teknologia eta berrikuntza txertatzea da enpresen %20ren helburu nagusia; ehuneko txikiago batek (%19) dio merkatu berriak eta/edo nazioartekotzea ireki behar direla, eta % 18k kostuak murriztu behar direla. Baliabideen eraginkortasuna maximizatzeke, enpresen %18k uste du garrantzitsua dela ingurumen-berrikuntzako programak bultzatzea.

Eusko Jaurlaritzak (Ihobe) eskaintzen dituen ingurumen-berrikuntzako programen zerbitzu nagusiak ezagutzen dituzten industria-enpresen artean, %43k adierazi dute programa horiek asko edo dezente ezagutzen dituztela, eta enpresa guztien %12 dira. Hala ere, proiektu ekoberritzaileak finantzatzeko eta laguntza tekniko eta estrategikoko zerbitzuaren kasuan (produktuaren iraunkortasuna/materialen efizientzia), %36k zerbitzu hori asko edo dezente ezagutzen dute, hau da, guztien %10ek.

Eusko Jaurlaritzako Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Saila oso aktiboa izan da Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza 2020 Planaren esparruan. Ekonomia zirkularreko 36 proiektu berritzailek (2019koak) eta aurreko edizioetan egindako 118ek 4 milioi euroko aurrekontua dute Ihobe sozietate publikoaren bitartez 2016-2019 aldian 57 enpresa onuraduni laguntzeko. Laguntza horiek Feder Eskualde Garapeneko Europako Funtsaren laguntza dute. Zehazki, hauek dira Ihoberen "Ekonomia zirkularrerako ekoberrikuntza- eta ekodiseinu-programa"ren 2019ko deialdiak babestutako proiektuen emaitza estimatuak, ingurumen- eta ekonomia-arlokoak, baldin eta proiektu horien guztien bideragarritasun teknikoa, ekonomikoa, ingurumenekoa eta komertziala baieztatzen bada 3 urteko epean, proiektu horiek amaitu ondoren:

- Urtean 460.000 tona material aurreztea eta berotegi-efektuko gasak urtean 55.000 tona murriztea (BEG).
- 156 enplegu berri sortzea, urtean 116 milioi euroko fakturazio gehigarria egitea eta 24 milioi euroko inbertsio berriak egitea.

45. KONPROMISOA. POLITIKA PUBLIKOETAN INGURUMENAREN ALDAGAIA TXERTATU

I. EKIMENA. INDARREAN DAGOEN IV. INGURUMEN ESPARRU PROGRAMA 2020 GARATU ETA EBALUATU

2020rako Ingurumen Esparru Programako 6 Proiektu Giltzarriak (1. Administrazio eredugarria ingurumenaren aldetik. 2. Lurralde osasungarria. 3. Ingurumen-fiskalitatea. 4. Fabrikazio berdea. 5. Elikadura zirkularra. 6. Azpiegitura berdeak) bultzatzea, ingurumenaren aldagaia sailen artean integratzeko tresna gisa eta Sailen eta erakunde publikoen arteko beharrezko koordinazioaren bitartez, herritarren eginkizuna arlo honetan funtsezkoa izanik.

LURRALDE OSASUNGARRIA Proiektu GILTZARRI barruko ekimenak:

-
- Lurralde-plangintza eta osasuna.
 - Aire eta osasuna - Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarea.
 - Ura eta osasuna.
 - Osasunaren ingurumen-determinatzaileak Euskadin.

Lurralde-plangintza eta Osasunean:

Lurralde Antolamenduaren Lerro (LAL) berriek osasuna jasotzen dituzten zeharkako gaietan. Lurralde-antolamendua eta hirigintza-plangintza, osasuna eta ingurumena aldagai-kopuru handi baten bitartez lotutako dimentsio konplexuak dira. Hirien eta bertan bizi diren pertsonen egungo arazoak, eta tartean, airearen kutsadura eta zarata-arazoak, jarduera fisikoaren gutxitzea, elikadura-ohituen aldaketa, gizarte-harremanen galera edo hiritarraren garapena landatarraren edo naturalaren aurrean, osasunean eragiten duten alderdi erabakigarriak dira eta elkarri lotuta daude.

Osasun-arloko lurralde-estrategia berrikusteko helburuak honako hauek dira:

1. Lurraldeak osasunean dituen eraginen azterketa sistematikoa bultzatu eta laguntzea, eta lurralde- eta hirigintza-plangintzan aintzat hartzea.
2. Osasun alorreko berdintasuna sustatzea, herritar guztiek komunitate-zerbitzu guztiak edukitzeko, eskuratzeko eta erabiltzeko aukera berdinak eduki ditzaten, beren generoa, adina, etnia, estatus sozioekonomikoa edo egoera funtzionala edozein izanik ere.
3. Osasun-arloko desberdintasun sozialak murriztea bizi-kalitatearen mesedetan doazen giro eta inguruneetara iristeko aukera emanez.
4. Jarduera fisikoaren, mugikortasun fisikoaren eta elikaduraren bitartez ohi-tura edo bizi-estilo osasungarriak sustatzea.
5. Zahartze aktiboak bizi-ohitura osasungarriagoen garapenean eta ingurune adiskidetsuago baten beharrezan duen zeregina barneratzea.

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroak (LAG)

Aire eta Osasunean:

Gainera, 2020an Osasun Publikoko Zuzendaritzarekin batera lan egin da, Ordizian eta Zaldibian aire-giroan nikela egoteak sortzen dituen arazoei erantzuteko.

Ur eta Osasunean:

Lankidetzeta-hitzarmen bat dago Uraren Euskal Agentziaren eta Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren artean, kontsumo publikoko uren kalitatea eta bainu-eremuetako uren kalitatea babesteko hainbat jarduketa garatzeko. Tresna hori oso interesgarritzat jotzen da koordinazio egokia ziurtatzeko.

Bai kontsumoko uretan bai bainu-lekuetako uretan, Osasun Sailaren eta URAREN informazio-sistemen integrazioan jardungo da, analisi kimikoen eta mikrobiologikoen informazioa eta emaitzak elektronikoki transferitzeko.

4. EKIMENA. INGURUMEN-KUDEAKETAKO IZAPIDEAK ETA PROZEDURAK SINPLIFIKATU ETA ARINDU

- **INGURUNET: INGURUMENA KUDEATZEKO INFORMAZIO-SISTEMA BERRI BATEN DISEINUA ETA GARAPENAL**

Administrazio-prozeduren konplexutasunak bikoizketak eta eraginkortasunik ezak sortzen ditu, bai eta oso interesgarria izan arren zuzenean erabil ezinezko informazio sakabanatua ere espedienteetan eta agirietan gordeta. Proiektu honen helburua zerbitzu publikoen kalitatea hobetzea da (erabilera-erraztasuna, epeak murriztea, eraginkortasuna, kostuak gutxitzea), ingurumen-prozedurak izapidetu behar dituzten pertsonak eta erakundeek modu sinplifikatu eta eraginkorrean egin dezaten, eta horrela, balio publikoa eman dezakeen informazioa sortu. Sistema Eusko Jaurlaritzaren zeharkako tresnetan (PLATEA, GeoEuskadi, etab.) ezarrita dago, Eusko Jaurlaritzako beste sistema batzuekin koordinatzerik egon dadin, eta bereziki, Osasun Saila garatzen ari den ingurumen-osasunari buruzko informazioaren kudeaketa-sistemarekin. Ingurumena eta Ingurumen Osasuna bezalako arloak koordinatzeko talde teknikoa osatu dugu, irtenbide bera izan dezaketen sistema bietako alderdiak eta Sail bientzat erabakiak hartzerako (politika publikoen plangintza, jarraipena eta ebaluazioa) eta ingurumenaren eta osasunaren kalitatea hobetzeko informazioa identifikatze aldera.

46. KONPROMISOA. INGURUNE NATURALAREN KALITATEA HOBETU

Hauek dira modu jarraituan egiten diren jarduerak:

- Atmosfera babesteko araudiaren -IPPC, Kutsaduraren Prebentzio eta Kontrol Bateratua- ondoriozko ekintzak bete, negutegi-efektuko gasak igortzeko eskubideen merkataritza, dagozkion baimenen ondoriozko erregimenean, nahiz eragindako industriek egindako igorpenen jarraipen, egiaztapen eta kontrolean.
- Usainei lotutako arazoak sortzen dituzten igorpen-iturriak identifikatzeko kanpaina bereziak burutu.
- Hots-kutsadura murriztu, zarata-mapak eta zarata gutxiagotuko duten ekintza-planak egin, eragindako administrazioekin lankidetzan.

-
- Lurzoruaren kutsadura prebenitu eta zuzentzearen alorrean ingurumen-organuari dagozkion eta EAEko lurraldean erabilera edo jarduera berrietarako ezartzea beharrezkoak diren lanekin jarraitu.
 - Kutsagarriak izan daitezkeen jarduerak ixteko prozesuetan zehar kontrolari arreta berezia ematea, kudeaketa desegokiaren arriskuak saihestu edo txikiagotze aldera.

1. EKIMENA. URAREN KALITATEA BERMATUKO DUEN ETA HORREN XAHUTZEARI, ESPEKULAZIOARI ETA KUTSADURARI AURRE EGINGO DION URAREN POLITIKA BULTZATU, URA URAREN EUSKAL AGENTZIAREN BIDEZ

URaren zeregin nagusietako bat da ur-masen egoera ekologikoa kontserbatzea eta hobetzea, bi lan-ildo paralelotan.

- Alde batetik, ur-masak presio berrietatik babestea —hau da, uren egoera naturalean eragina duen edozein giza jardueratik—, horiek kontserbatzen eta ez hondatzen saiatzeko.
- Bestetik, ur-masen egoera ekologikoa hobetuko eta leheneratuko duten eta presioen eragina murriztuko duten neurriak sustatzea.

Ur-masen gaineko presioak EAEko lurralde-ereduaren isla dira. Eredu horretan, topografia malkartsua, biztanleria-dentsitate handia eta lurzoruaren hiri, industria eta, neurri txikiagoan bada ere, nekazaritza eta abeltzaintzako erabilerak elkartzen dira.

Faktore-konbinazio horrek berekin dakar lurraldeko ur-masei presio oso handia egitea, eta, ondorioz, unean uneko kutsadura (hiriko eta industriako hondakin-uren isurketa, behar bezalako tratamendurik gabe) eta alterazio hidromorfologikoak (bai ingurune hidrikoaren okupazio eta alterazio fisikoa, bai ur-erazketek eragindako emari-erregimena aldatzea) eragitea.

Ingurune hidrikoaren babesa

UUBEGI Euskal Autonomia Erkidegoko ur-masen (ibaiak, urtegiak, lakuak, hezeguneak, trantsizioko urak, kostaldeko urak eta lurpeko urak) egoerari buruzko informazioa eskuratzeko sistema zentralizatua da.

UBEGIk Uraren Euskal Agentziaren jarraipen-sareek sortutako informaziorako sarbidea ematen du gaur egun. Etorkizunean, Euskal Autonomia Erkidegoan uraren kudeaketan inplikaturik dauden beste erakunde batzuek sortutako ingurune hidrikoaren egoerari buruzko informazioa integratu nahi du.

UBEGIk adierazle fisiko-kimiko, biologiko eta hidromorfologikoei lotutako emaitza analitikoak kontsultatzeko aukera ematen du, bisore geografiko baten laguntzarekin eta kontrol-estazioak bilatzeko eta hautatzeko tresnekin.

UBEGI.EAEko ur-masen egoerari buruzko informazioa

2. EKIMENA. 2015-2021 PLAN HIDROLOGIKOA ETA 2015-2021 UHOLDE-ARRISKUA KUDEATZEKO PLANA BERRIKUSI

- **KANTAURI EKIALDEKO DEMARKAZIO HIDROGRAFIKOAREN PLAN HIDROLOGIKOA (2021-2027) BERRIKUSTEA**

Garatzen ari diren etapak:

- **Plangintza hidrologikoko prozesuaren programa, egutegia, demarkazioari buruzko azterketa orokorra eta kontsulta-formulak (Hasierako dokumentuak):** Lehen etapa honetan, hasierako dokumentuek plangintza-prozesuak berak jarraituko dituen ezaugarrien eta parte hartzeko mekanismoen berri ematen dute, eta demarkazio hidrografikoaren ezaugarrien deskribapen orokorra jasotzen dute. Memoria 2019ko ekainean argitaratu zen.
- **Gai Garrantzitsuen Eskema:** Bigarren etapa hau Plan Hidrologikoa egiteko gidalerroen dokumentua da. Uren kudeaketaren arloan dauden arazo nagusiak identifikatzen dira, baita arazo horiek konpontzeko eta aurreikusitako ingurumen-helburuak lortzeko jarduketara-estrategiak eta alternatibak ere. 2019ko irailetik kontsulta publiko fasean dago.

Giza osasunean eragin negatiboa izan dezaketen hainbat gai identifikatu dira:

- Espezie aloktono inbaditzaileak.
- Klima-aldaketaren aurreikuspenetara egokitzea.
- Uholdeak.
- Lehortekak.
- Kontrako beste fenomeno batzuk (kutsadura-gertaerak).

Administrazioen arteko koordinazioak uren eta osasunaren babesaren arloko politiken arteko koordinazioaren beharra jasotzen du, biztanleriarentzat egon daitezkeen osasun-arriskuak modu global eta eraginkorra-eraginkorra identifikatu ahal izateko.

Jakintzaren hobekuntzak egoera kimikoaren ebaluazioan kontrolatu beharreko substantzia berriak barne hartzen ditu, bai eta horien ondorio ekotoxikologikoetan eta giza osasunean dituen ondorioetan sakontzea ere. Era berean, azpimarratzen da garrantzitsua dela jarraipen-programetatik sortutako ezagutza integratzea. Programa horiek hainbat politika sektorialetan (osasuna, ingurune naturala, hornidura, saneamendua) eskumena duten beste administrazio batzuek ematen dituzten ur-inguruneko informazioekin osatzen dira, eta horien artean daude gobernu autonomoak, foru aldundiak, partzuergoak eta mankomunitateak.

Hirugarren etapa Plan Hidrologikoa bera egitea da, gai garrantzitsuen eskemaren ondorioetan oinarrituta eta Plangintza Hidrologikoaren Erregelamenduak ezarritako edukiak garatuta.

Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Plan Hidrologikoa (2021-2027) berrikustea

• KANTAURI EKIALDEKO DEMARKAZIO HIDROGRAFIKOAREN UHOLDE ARRISKUA KUDEATZEKO PLANA 2015-2021

Uholde Arriskua Kudeatzeko Planen helburu nagusia da uholdeek giza osasunean, ingurumenean, kultura-ondarean, jarduera ekonomikoan eta azpiegituretan izan ditzaketen ondorio kaltegarriak murrizteko jarduera ordenatu eta lehenetsien multzo bat definitzea eta justifikatzea. Ahal den neurrian, arriskua murriztea lortu nahi dute, giza osasunerako, jarduera ekonomikoetarako, kultura-ondarerako eta urpean gera daitezkeen eremuetako ingurumenerako arriskugarritasuna murriztuz.

Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2007ko urriaren 23ko 2007/60/EE Zuzentaraua, uholde-arriskuak ebaluatzeari eta kudeatzeari buruzkoa, ezartzeko prozesua 2016an amaitu zen, 2015-2021 aldirako Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Uholde Arriskua Kudeatzeko Plana onartuta. Gaur egun, aurrera egiten ari da bigarren zikloaren lehen 2 faseekin: 2021-2027:

- Uholde-arriskuaren aurretiazko ebaluazioa (UAAE). 2019ko martxoan, 'Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Atariko Ebaluazioa EAEko eskumen autonomikoaren eremuan (bigarren zikloa)' dokumentua onartu zen.
- Arriskugarritasunari eta arriskuari buruzko mapak. Kontsulta publikoaren lehen fasea 2019ko abuztuan egin zen, eta bigarren fasea, urrian.

URAk iragarpen eta alerta hidrologikoko sistema bat ere badu.

Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Uholde Arriskua Kudeatzeko Plana 2015-2021

EAEko uholde-arriskuaren ebaluazioa eta kudeaketa

3. EKIMENA. URA HORNITZEKO, SANEATZEKO ETA ARAZTEKO AZPIEGITURA HIDRAULIKOAK GARATU ETA GAUZATU, DAGOEN PLANGINTZAREN ARABERA

URAK 2019an sinatutako hitzarmenak:

- BILBAO BIZKAIA UR PARTZUERGOA: UR-HORNIKETARA BIDERATUTAKO UR-APROBETXAMENDUEN ADMINISTRAZIO-ERREGULARIZAZIOA (V. FASEA).
- AÑARBEKO URAK: AGINAGAKO (USURBIL) SANEAMENDUAREN PROIEKTU BERRIA. 1 ETA 2 FASEAK.

 Uraren Euskal Agentziak sinatutako hitzarmenak

4. EKIMENA. AIREAREN KALITATEA HOBETZEN JARRAITU, OSASUNAREN MUNDU ERAKUNDEAK (OME) EMANDAKO GOMENDIOEI JARRAITUZ

EAEko Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarearen etengabeko hobekuntza eta mantentzea, EAEko airearen kalitateari buruzko datuak ustiatzea ahalbidetuko duen sare teknologiko aurreratua izateko. Horrek, arlo honetan erabakiak hartzen eta gerta daitezkeen arazo zehatzen arabera kontrol-kanpainak egiten lagunduko du.

Kutsadura-indizeak egunero erregistratzen ditu Sareak, eta Europako Ingurumen Agentziak zehaztutako parametroetara egokituta daude.

Sarean, ozono troposferikoaren eguneroko jarraipena egiten da udan (ekainaren 1etik urriaren 1era). Arnasten dugun airean dago, eta giza osasunean kalteak eragin ditzake, izaera oxidatzaile handia baitu.

Airearen Kalitatea Kontrolatzeko Sarea

Airearen kalitatearen mapak udalerrien arabera

- *Airearen kalitateari buruzko urteko txostenak*
Euskadiko airearen kalitatearen ebaluazioa
Ozono troposferikoaren zaintza

• INGURUMEN ARLOKO IKUSKARITZA ETA KONTROLERAKO PLANA 2019-2026

2002-2020 aldirako Garapen Jasangarriaren Euskal Ingurumen Estrategian ezarritakoarekin bat etorrira, Ingurumen arloko Ikuskaritza eta Kontrolerako Planaren xedea da, Euskadiko ingurumena garbi eta osasungarri mantentzen laguntzea, bai eta airearen, uraren eta lurzoruaren kalitatea eta hondakinen kudeaketa hobetzen laguntzea ere, horretarako hondakinen balorizazioa sustatuz. Hori lortzeko EAEn egiten ari diren jarduerak kontrolatu eta ikuskatzen dira.

Urtero argitaratzen dira ingurumen-ikuskaritzako programak eta memoriak. Ingurumena ikuskatzeko txostenak ere publikoak dira. 2019an, 981 ikuskapen egin ziren 506 jarduerarekin lotuta. Ondorio orokor gisa, nabarmentzekoa da ia

arlo guztietan etengabe hobera egin dela denboran zehar, batez ere enpresen betetze-maila handitu delako eta enpresa kritikoenen arriskua murriztu delako, ingurumen-kudeaketa hobetu delako eta ez-betetzeak gutxitu direlako.

Ingurumen arloko ikuskaritza eta kontrolerako Plana

5. EKIMENA. LURZORU KUTSATUAK BABESTEKO PLANA EGIN, ETA LURZORU HORIEK IKERTZEKO ETA BERRONERATZEKO PROIEKTUAK BERARIAZ SUSTATU

• ESTRATEGIA DE PROTECCIÓN DEL SUELO 2030 DE EUSKADI

Azkenaldian, gero eta garrantzi handiagoa hartu du lurzoruaren babesak, eta, horrekin batera, baliabide horren kudeaketa integralerako eredu baterantz egiteko borondate irmoa dago. Horrek agerian uzten du hainbat eragile -administraziokoak zein mundu pribatu eta sozialekoak- tartean sartu eta erantzunkide egiteko beharra, gure inguruko lurzoruak kontserbatzen eta berreskuratzen laguntzeko, balizko ikuspegi guztiak kontuan hartuta.

Horregatik, Euskadiko Lurzorua Babesteko 2030erako Estrategia baliabide horren kudeaketarekin lotutako eragile guztiekin lankidetzan ari dira egiten, honako helburu hauek dituen prozesu baten bidez:

- Agente parte-hartzaileen eta lurzoruaren babesaren arteko harremana eta lotura ezagutzea.
- Parte-hartzaile bakoitzak egoerari buruz egiten duen diagnostikoaren ideia kualitatiboa lortzea.
- Eragile bakoitzaren eskaerak, iradokizunak eta ekarpenak jasotzea.
- 2025 Ekintza Planean txertatu beharreko ekintza eta lehentasun posibleak identifikatzea.
- Etorkizuneko lan-arlo berriak identifikatzea.
- Parte-hartzaileak erronken lorpenean konprometitzea eta erantzunkide izatea, lan partekatua beharra aitortuz.

Gaur egun, bada estrategiaren lehen zirriborro bat, parte-hartzearen ikuspegitik, fasekako eskema bati jarraituz egin dena. Eskema horri esker, hurbilketa bat egin ahal izan da, eta, horren bidez, aukeren mapa bat eta garatzeko moduko ekintzen banku bat sortu dira.

Estrategia de protección del suelo 2030 de Euskadi

